

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 7D

2. NÁHRADNÍ TERMÍN

C7PDD26C0T04

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–3

(1) Malý velbloud jednou v poušti spatřil palmy, vodu, houští. Hned se pustil za nimi, běžel celé hodiny.

(2) Nepomyslel na potíže. Místo aby byly blíže, jsou teď palmy mnohem dál. V poledne to velbloud vzdal.

Kam dohlédne, holé skály. Velbloud fňuká, slunce pálí, dlouhé nožky těžce vleče, hlava bolí, v zádech křeče, strašlivě mu kručí v bříšku.

A tu náhle potká lišku.

„Ztratil jsem se, hledám mámu – nevidělas karavanu? Nesli pytle s vanilkou.“

(3) „Ti tu byli před chvílkou! Už jsou támhle, u těch skal.“ Plakal, anebo se smál? Velbloud běžel ze všech sil. Za kopcem je dohonil.

Šťastně našel mámu s tátou, dostal pusu chundelatou, napil se a najedl. Styděl se, co provedl.

(4) Když konečně došli domů k stanům pod korunou stromu, rodiče se usmívali: „Palmy, voda kdesi v dáli? Tahle země neznámá byla fata morgána – jenom přelud, zrcadlení. Honils to, co vlastně není!“

Vysvětlivka: karavana – skupina obchodníků a zvířat cestující pouští

(A. Šotolová: *Fata morgána*; upraveno)

1 bod

1 Které z následujících tvrzení odpovídá výchozímu textu?

- A) Liška věděla, kam má karavana namířeno, a proto malého velblouda doprovodila ke skalám.
- ☒ B) Rodiče malého velblouda byli součástí karavany, která s nákladem vanilky putovala pouští.
- C) Malý velbloud vzdal své snažení v poledne, což bylo celou hodinu poté, co opustil své rodiče.
- D) Malý velbloud pociťoval stud kvůli tomu, že mu rodiče dali na veřejnosti chundelatou pusu.

Komentář

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti B) dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny barevně.

1 bod

2 Které z následujících tvrzení odpovídá čtvrté části výchozího textu?

- A) Malý velbloud byl zklamán tím, že v neznámé daleké zemi nebyly palmy ani voda.
- ☒ B) Malý velbloud se podle svých rodičů nechal oklamat přeludem, že v dáli jsou palmy a voda.
- C) Rodiče malého velblouda se podle něj nechali oklamat přeludem, že v dáli jsou palmy a voda.
- D) Rodiče malého velblouda byli zklamáni tím, že v neznámé daleké zemi nebyly palmy ani voda.

Komentář

V posuzované části výchozího textu promlouvají přímou řečí rodiče malého velblouda. Sdělují mu, že palmy a voda, které viděl v dáli a za nimiž utíkal, byly jen přeludem, tedy něčím, co ve skutečnosti neexistuje.

1 bod

- 3 **Tvrzení:** V tomto verši se vyskytuje výraz, který je zde příslovcem, ale v jiném textu může být ohebným slovem.

Pro které verše podtržené ve výchozím textu platí výše uvedené tvrzení?

- A) pro celkem dva podtržené verše, a to z první a druhé části textu
- ☒ B) pro celkem dva podtržené verše, a to z první a čtvrté části textu
- C) pro celkem dva podtržené verše, a to z druhé a čtvrté části textu
- D) pro všechny tři podtržené verše

Komentář

- Ve verši z první části textu se vyskytuje výraz *jednou*, který je zde příslovcem, ale v jiném textu může být číslovkou (např. *u moře byl jenom jednou*).
- Ve verši z druhé části textu se vyskytuje výraz *těžce*, který je vždy příslovcem.
- Ve verši ze čtvrté části textu se vyskytuje výraz *domů*, který je zde příslovcem, ale v jiném textu může být podstatným jménem (např. *postavili mnoho nových domů*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 4

Věta č. 1: Nadaný atlet získal svou první zlatou medaili.

Věta č. 2: Vyhlášená restaurace nabízí velmi chutné rybí předkrmy.

1 bod

- 4 **Které z následujících tvrzení o větách z výchozího textu je pravdivé?**

- ☒ A) Obě tyto věty jsou zapsány pravopisně správně.
- B) Každá z těchto vět obsahuje pravopisnou chybu.
- C) Věta č. 1 je zapsána pravopisně správně, věta č. 2 obsahuje pravopisnou chybu.
- D) Věta č. 1 obsahuje pravopisnou chybu, věta č. 2 je zapsána pravopisně správně.

max. 3 body

- 5 **Přiřadte k jednotlivým slovům (5.1–5.3) odpovídající tvrzení (A–E).**

(Žádná možnost z nabídky A–E nesmí být přiřazena víckrát než jednou.)

5.1	smést	<u>C)</u>
5.2	přiskočit	<u>B)</u>
5.3	povytnout	<u>D)</u>

- A) Toto slovo nemá žádnou předponu.
- B) Toto slovo má pouze jednu předponu, a to slabičnou.
- C) Toto slovo má pouze jednu předponu, a to neslabičnou.
- D) Toto slovo má celkem dvě předpony: každá z nich je slabičná.
- E) Toto slovo má celkem dvě předpony: jedna z nich je neslabičná.

Komentář

- 5.1 Slovo *smést* má neslabičnou předponu *s-*.
- 5.2 Slovo *přiskočit* má slabičnou předponu *při-*.
- 5.3 Slovo *povyťáhnout* má dvě slabičné předpony: *po + vy*.

max. 2 body

6 Ke každé z následujících podúloh (6.1 a 6.2) napište současné (tj. ne zastaralé) spisovné slovo, které odpovídá zadání a zároveň není vlastním jménem.

(Slova musí být zapsána pravopisně správně.)

- 6.1 Napište podstatné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného tříslabické, je příbuzné se slovem ZLEDOVATĚLÝ, skloňuje se podle vzoru STROJ a neobsahuje předponu.
- 6.2 Napište přídavné jméno, které je v 1. pádě čísla jednotného čtyřslabické, je příbuzné se slovem MRAK, skloňuje se podle vzoru MLADÝ a obsahuje předponu.

Řešení

- 6.1 např. ledovec
- 6.2 např. zamračený

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 7–11

TEXT 1

(1) Od prvního únosu gavaldonských dětí uběhlo už dvě stě let. Každé čtyři roky byly uneseny dvě. Na pohlaví ani na věku nezáleželo. Někdy zmizeli dva chlapci a jindy chlapec s dívkou, některému unesenému bylo šestnáct a jiný sotva oslavil dvanácté narozeniny. Existovalo jediné kritérium: jedno z unesených dětí bylo krásné a hodné a to druhé nehezke a divné.

(2) Obyvatelé Gavaldonu nejdříve z únosů vinili medvědy. Časem ale dospěli k závěru, že medvědi za nic nemůžou, protože žádného medvěda v okolí neviděli. Zatímco dospělí zvažovali další vysvětlení (třeba teorii o létajícím lidožroutovi), děti z městečka zaznamenaly něco podezřelého. Tváře zmizelých, známé z podobizen vyvěšených na náměstí, totiž objevily ve svých pohádkových knížkách. Malého Honzu, který byl unesen před sto lety, poznaly podle rošťáckého rozcuchu a dolíčků ve tvářích. Teď v knížce lehával na peci a měl neutuchající chuť na buchty. Zato nezbedný Angus, klučina s pihami a se špičatýma ušima, který zmizel společně s Honzou, se změnil v pihovatého draka.

Dospělí zprvu jejich pohádkové teorii nevěřili. Pak jim ale děti ukázaly obrázky známějších obličejů. Roztomilá Anička, unesená před padesáti lety, seděla na útesu jako krásná mořská víla, kdežto nemilosrdná Estra budila hrůzu jako prohnaná čarodějnice.

(3) Teď už nikdo v městečku nebyl na pochybách. Unesené děti našly nový život v pohádkových příbězích. Všechny ty knihy pocházely ze zatuchlého knihkupectví, které vlastnil pan Deauville. On sám nevěděl, odkud se berou. Zkrátka jednou za rok, pokaždé jiný den, se ráno v jeho krámku objevila tajemná zásilka. Když ji pan Deauville onehdy otevřel a začal z ní vybalovat knížky, všiml si, že v záhybu krabice je namalovaný erb s bílou a černou labutí, jehož součástí je stuha s nápisem.

(4) Ta malá černá písmenka vysvětlovala, kam se unesené děti poděly: do Školy dobra a zla. Únosy pokračovaly, ale únosce už získal jméno. Gavaldonští mu začali říkat Školník.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Slovesa typu A (např. *psát*) vyjadřují budoucnost pomocí slovesa *být* (např. *budu psát*).
Budoucí čas slovesa typu A = infinitiv tohoto slovesa + sloveso *být* užitý v budoucím čase.

Slovesa typu B (např. *napsat*) vyjadřují budoucnost bez pomoci slovesa *být* (např. *napíšu*).

max. 2 body

7 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení (7.1–7.4), zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

		A	N
7.1	Angus byl unesen ve stejný rok jako Honza a o padesát let dříve než Anička.	☒	☐
7.2	Unesené děti byly různého stáří, například nejmladšímu z nich bylo dvanáct let.	☐	☒
7.3	Alespoň z jedné zásilky pan Deauville vybalil knihu, na níž byl namalován erb s bílou a černou labutí.	☐	☒
7.4	Díky nápisu na stuze obyvatelé Gavaldonu zjistili dvě informace: jednak že děti byly uneseny do Školy dobra a zla, jednak že únosce se jmenuje Školník.	☐	☒

Komentář

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

max. 2 body

8 Vypište ze třetí části TEXTU 1 dvě podstatná jména, která jsou v textu užitá v 2. pádě.

(Vlastní jméno *Deauville* neposuzujte, není správným řešením. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení

knihkupectví, krabice

1 bod

9 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se vyskytuje sloveso typu A?

(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.)

- A) někdy zmizeli dva chlapci
- ☒ B) zatímco dospělí zvažovali
- C) se změnil v pihovatého draka
- D) unesené děti našly nový život

Komentář

Sloveso *zvažovat* vyjadřuje budoucnost pomocí slovesa *být*, např. *budu zvažovat*, *budete zvažovat*. Slovesa *zmizet*, *změnit se* a *najít* vyjadřují budoucnost bez pomoci slovesa *být*, např. *zmizím*, *změníte se*, *najdou*.

1 bod

10 Které z následujících tvrzení není pravdivé?

(Posuzovaná slova jsou v TEXTU 1 vyznačena tučně.)

- ☒ A) Slovo *dospět* je v TEXTU 1 užit ve významu *rozumově a tělesně dozrát*, *vypěst*.
- B) Slovo *poznat* je v TEXTU 1 užit ve významu *uvědomit si totožnost někoho*.
- C) Slovo *nezbedný* je v TEXTU 1 užit ve významu *uličnický*, *darebácký*.
- D) Slovo *nemilosrdný* je v TEXTU 1 užit ve významu *nemající slitování*, *soucit*.

Komentář

Slovo *dospět* je v TEXTU 1 užito ve významu *vývojem k něčemu dojít, postupem času pokročit*.

1 bod

11 Která z následujících možností nejlépe vystihuje TEXT 1?

- A) Jde o umělecký text, který vypráví o únosech gavaldonských dětí.
- B) Jde o neumělecký text, který vypráví o únosech gavaldonských dětí.
- C) Jde o umělecký text obsahující celou pohádku o únosech gavaldonských dětí, která začíná spojením *malého Honzu* a končí spojením *prohnaná čarodějnice*.
- D) Jde o neumělecký text obsahující celou pohádku o únosech gavaldonských dětí, která začíná spojením *malého Honzu* a končí spojením *prohnaná čarodějnice*.

Komentář

Jde o úryvek z prózy (tj. uměleckého textu s funkcí estetickou, což dokládají např. užití jazykové prostředky). TEXT 1 vypráví o únosech gavaldonských dětí: dozvídáme se třeba, kdy proběhl první únos gavaldonských dětí nebo podle kterých kritérií bývaly vybírány oběti únosu. Pasáž začínající spojením *malého Honzu* a končící spojením *prohnaná čarodějnice* pouze popisuje, co se s některými dětmi stalo a jakou podobu tyto děti mají v pohádkových knížkách.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 12

Minulý týden jsme při občanské výchově dostali zajímavý úkol. Měli jsme pomocí prezentace představit místo, které souvisí s našimi současnými koníčky. Už od raného dětství jsem fascinován melodiemi a **rytmi**, proto jsem ihned věděl, že spolužákům přiblížím České muzeum hudby, které jsem loni navštívil.

Toto muzeum schraňuje ve svých sbírkách více než sedm set exponátů. Kromě cenných hudebních nástrojů jsou zde k vidění také předměty, které kdysi patřily nejvýznamnějším osobnostem z hudebního světa. Za zmínku stojí třeba věci z **Dvořákovi** pozůstalosti, mezi něž patří originální (a dost **oběmné**) rukopisy jeho děl. Návštěvník postupně prochází sály, které jsou věnované klávesovému, **struným** a dalším nástrojům. Zaujalo mě například to, že na harfu se zpravidla nehraje malíčkem, protože je příliš krátký a slabý. Mezi nejzajímavější vystavená díla se pak zařadily skleněné harmoniky, které pocházejí z přelomu 18. a 19. století.

(inspirováno textem na www.kudyznudy.cz)

max. 4 body

12 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou v něm zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

(Slova zapište bezchybně, a to ve stejném tvaru, v němž jsou užita v textu. Podtržené výrazy jsou zapsány správně. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Komentář

- Podstatné jméno *rytmus* se skloňuje podle vzoru *hrad* (*fascinován rytmy* jako *fascinován hrady*).
- Slovo *Dvořákovy* je ve výchozím textu tvarem přídavného jména přivlastňovacího, jímž je rozvíjeno podstatné jméno rodu ženského (*pozůstalost*) užitá v 2. pádě čísla jednotného.

- Přídavné jméno *objemný* je příbuzné se slovem *objímat*, které je utvořeno od slovesného základu *-jímat* předponou *ob-*.
- Přídavné jméno *strunný* je odvozeno od podstatného jména *struna* pomocí přípony *-ný*.

3 body

13 Seřadte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby byla dodržena textová návaznost.

- A) Vylezl z postele, sešel do přízemí a poslouchal. Všude panovalo ticho. Max se rozhodl podívat ještě do sklepa. Otevřel dveře a opatrně sestoupil o schod, pak o další a postupně se dostal až dolů. Vtom se ozvala další rána.
- B) *Prásk!* Hlasitá rána vytrhla Maxe ze spánku. Ospalá zmatenost byla tatam. Chlapec zrychleně dýchal. Je snad dole někdo?
- C) Její světlo ozářilo zvláštní výjev. Na stěně malé místnosti byly přilepené plakáty: fotbalista Ronaldo a komiksový hrdina Aquaman. Když Max přistoupil blíž, ucítil pod nohama cosi měkkého.
- D) Nikdo neodpovídal. Max se naposledy rozhlédl. Nic. Už se chystal otočit, náhle však jeho pozornost upoutal výklenek. Namířil baterku přímo do něj. Docela vzadu byla zmuchlaná přikrývka. Když za ni trhl, vykoukly na něj dvě vyděšené oči neznámého kluka.
- E) Stál na tátově karimatce. Vzápětí posvítil na zem a po zátylku mu přeběhl mráz. Pod plakáty ležel nedojedený banán. „Je tady někdo?“ zavolal Max.
- F) Nějaká krabice spadla na podlahu. Zničehonic odněkud ze tmy vyběhl kocour. „Takže tos byl ty!“ řekl Max a už se chtěl vrátit, když vtom si všiml malých dvířek ve zdi. Odsunul velikou bednu, otevřel dvířka a rozsvítil baterku, aby prozkoumal prostor za nimi.

(K. Marshová: *Kluk odnikud*; upraveno)

Řešení

13.1 **B)**

13.2 **A)**

13.3 **F)**

13.4 **C)**

13.5 **E)**

13.6 **D)**

B) *Prásk!* Hlasitá rána vytrhla Maxe ze spánku. Ospalá zmatenost byla tatam. Chlapec zrychleně dýchal. Je snad dole někdo? **A)** Vylezl z postele, sešel do přízemí a poslouchal. Všude panovalo ticho. Max se rozhodl podívat ještě do sklepa. Otevřel dveře a opatrně sestoupil o schod, pak o další a postupně se dostal až dolů. Vtom se ozvala další rána.

F) Nějaká krabice spadla na podlahu. Zničehonic odněkud ze tmy vyskočil kocour. „Takže tos byl ty!“ řekl Max a už se chtěl vrátit, když vtom si všiml malých dvířek ve zdi. Odsunul velikou bednu, otevřel dvířka a rozsvítil baterku, aby prozkoumal prostor za nimi. **C)** Její světlo ozářilo zvláštní výjev. Na stěně malé místnosti byly přilepené plakáty: fotbalista Ronaldo a komiksový hrdina Aquaman. Když Max přistoupil blíž, ucítil pod nohama cosi měkkého. **E)** Stál na tátově karimatce. Vzápětí posvítil na zem a po zátylku mu přeběhl

mráz. Pod plakáty ležel nedojedený banán. „Je tady někdo?“ zavolal Max. **D)** Nikdo neodpovídal. Max se naposledy rozhlédl. Nic. Už se chystal otočit, náhle však jeho pozornost upoutal výklenek. Namířil baterku přímo do něj. Docela vzadu byla zmuchlaná přikrývka. Když za ni trhl, vykoukly na něj dvě vyděšené oči neznámého kluka.

max. 2 body

14 PROHLÍDKA – TROPICKÝ – SKLENÍK – POČÍTAT – VYSOKÝ – VLHKOST – VZDUCH

Z výše uvedeného řetězce slov vytvořte smysluplnou, spisovnou a pravopisně i gramaticky správnou větu jednoduchou, která bude obsahovat všechna slova z daného řetězce, a to v uvedeném pořadí. Do věty musíte přidat dvě předložky, doplnění jiných slov je považováno za chybu.

Příklad: OBAL – ČOKOLÁDA – HODIT – KOŠ → *Obal od čokolády hod' do koše.*

Řešení

např. Při prohlídce tropického skleníku počítejte s vysokou vlhkostí vzduchu.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Skrývá se v přítmí mohutných stromů, nakloněná vahou let i vzpomínek. Její oprýskaná barva vytváří zvláštní vzorce splývající s okolím, takže ji náhodný chodec snadno přehlédne. Kolik příběhů už asi vyslechla? A byl mezi nimi i ten váš? Během těch let slyšela smích a viděla slzy, poslouchala slova přátelství, lásky i nehezká slova hádek a srdceryvného loučení. Chtěl bych vědět, jestli obyčejné věci kolem nás mají paměť.

(Vzhledem k povaze úlohy není zdroj výchozího textu uveden.)

1 bod

15 Která z následujících možností nejlépe vystihuje výchozí text?

- ☒ A) Autor textu navazuje kontakt se čtenářem a snaží se mu alespoň trochu přiblížit jeden objekt, jímž je nejspíše lavička v parku.
- B) Autor textu navazuje kontakt se čtenářem a snaží se mu alespoň trochu přiblížit jeden objekt, jímž je nejspíše cestička v parku.
- C) Autor textu nenavazuje kontakt se čtenářem, pouze se snaží popsat děj odehrávající se v blízkosti jednoho objektu, jímž je nejspíše lavička v parku.
- D) Autor textu nenavazuje kontakt se čtenářem, pouze se snaží popsat děj odehrávající se v blízkosti jednoho objektu, jímž je nejspíše cestička v parku.

Komentář

Autor výchozího textu navazuje kontakt se čtenářem (např. ve větě *A byl mezi nimi i ten váš?*). Popisovaným objektem je nejspíše lavička v parku: *skrývá se v přítmí stromů*, má oprýskanou barvu, splývá s okolím, *takže ji náhodný chodec snadno přehlédne*.

16 Rozhodněte o každém z následujících větných celků (16.1–16.4), zda je zapsán pravopisně správně (A), nebo ne (N).

	A	N
16.1 Oprávněně zamítnuté žádosti se uložili do vedlejší kanceláře.	☐	☒
16.2 Zástupy rozlícených lidí pochodovaly do centra hlavního města.	☒	☐
16.3 Lipový čaj je účinný při lehčím průběhu onemocnění dýchacích cest.	☒	☐
16.4 Všichni obyvatelé se zúčastnili oslavy, která se v naší vsi stala milou tradicí.	☐	☒

Komentář

- Pokud je podmět rodu ženského v čísle množném (tj. *žádosti*), v koncovce příčestí činného musí být -y (*se uložily*).
- Sloveso *zúčastnit se* je odvozeno od slovesa *účastnit se* předponou z-. Jestliže základové slovo začíná na písmeno ú, píše se toto písmeno také po předponě.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOZE 17

TEXT 1

Kuchař nakrájel pažitku.	Koupil kočce pamlsky.	Z flétny vyšel jen pazvuk.
U pařezu našel houbu.	Ten pavědec se opět mylí.	Na pasece zrají maliny.
Pod oknem byla pavučina.	Jedl drůbeží paštiku.	Pachatel je stále neznámý.
Čaj měl nějakou pachuť.	Nastrážil pasti na myši.	Byl to moudrý panovník.

TEXT 2

Slovo typu A obsahuje předponu *pa-*, která vyjadřuje negativní hodnocení (např. *místo dobrého vína děda koupil patok* = koupil nekvalitní víno).

Slovo typu B obsahuje předponu *pa-* s jiným významem než slovo typu A (např. *srnec má na hlavě parohy* = rozvětvené výrůstky; v zoo *byl i pakůň* = živočich podobný koni).

Slovo typu C (např. *padák*) neobsahuje předponu *pa-*.

17 Vypište z TEXTU 1 tři slova, která jsou jednoznačně typu A.

(Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Komentář

Slova typu A jsou:

- **pachuť** (tj. nepříjemná chuť);
- **pavědec** (tj. hanlivé označení pro člověka, který se snaží vystupovat jako vědec, ale nerespektuje vědecké poznatky a metody);
- **pazvuk** (tj. nepříjemný, nelibý zvuk).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 18–23

(1) Jízdu nejkrásnějším úsekem švýcarských Alp, během níž překonáte 291 mostů a projedete 91 tunely – to vám nabízí Ledovcový expres. Tento unikátní vlak se na svou první cestu vydal 25. června 1930: z obce Zermatt vyjel přesně v půl osmé ráno a do cíle, jímž byla obec Svatý Mořic, dorazil přibližně po jedenácti hodinách. Nádherné scenérie tehdy obdivovalo 70 pasažérů a o jejich pohodlí se starala několikačlenná posádka.

Po této trase Ledovcový expres zprvu jezdil jen v letních měsících, v zimě totiž kvůli velkému množství sněhu hrozily laviny. Jeho celoroční provoz umožnil až tunel Furka, otevřený v roce 1982. O jedenáct let později došlo k zásadní proměně vlakové soupravy Ledovcového expresu: poprvé byly použity panoramatické vagóny, které kromě klasických oken měly také částečně prosklenou střechu, zaručující turistům lepší výhled.

(2) Dnes Ledovcový expres jezdí v letních měsících z Zermattu do Svatého Mořice dvakrát denně. Celou trasu urazí zhruba za osm hodin, po cestě zastavuje v několika stanicích (např. v malebném městě Chur). Nejkrásnější panorámata jsou prý okolo průsmyku Oberalp, jenž je se svou nadmořskou výškou 2033 metrů zároveň nejvýše položeným místem celé železniční trasy. Z městečka Thusis do Svatého Mořice jede vlak po tzv. Albulské dráze. Ta se pyšní odvážnými architektonickými konstrukcemi, díky nimž vlak překoná tisícimetrový výškový rozdíl mezi těmito obcemi.

(3) Chcete-li zažít jízdu v panoramatickém vagónu Ledovcového expresu, musíte si předem koupit nejen jízdenku, ale i místenku. Počítejte s tím, že budete muset sáhnout hlouběji do kapsy, zážitek ale stojí za to. Rozhodně to zkuste. Pokud budete chtít absolvovat celou trasu (tzn. Zermatt – Svatý Mořic) například v červnu 2026, základní ceny bez slevy budou následující:

	jízdenka
třída Excellence	272 CHF
1. třída	272 CHF
2. třída	159 CHF

	místenka
třída Excellence	540 CHF
1. třída	54 CHF
2. třída	54 CHF

Vysvětlivky: CHF – zkratka pro švýcarský frank (1 CHF = cca 27 Kč); místenka – rezervace konkrétního sedadla

(Vzhledem k povaze úlohy není zdroj výchozího textu uveden.)

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení (18.1–18.4), zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
18.1 Dne 25. 6. 1930 Ledovcový expres dojel do Svatého Mořice kolem 18.30.	☒	☐
18.2 Při historicky první jízdě Ledovcového expresu bylo v tomto vlaku celkem 70 osob.	☐	☒
18.3 Albulská dráha, nacházející se mezi městečky Thusis a Svatý Mořic, je dlouhá tisíc metrů.	☐	☒
18.4 Panoramatické vagóny Ledovcového expresu, které mají částečně prosklenou střechu, byly poprvé použity v 90. letech minulého století.	☒	☐

Komentář

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

19 Vypište z druhé části výchozího textu tři víceslabičné předložky.

(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Řešení

okolo, díky, mezi

1 bod**20 Tvzení:** Pokud bude v červnu 2026 člověk cestovat Ledovcovým expresem z obce Zermatt do obce Svatý Mořic a nebude mít žádnou slevu, *****.

Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechané místo (***) ve výše uvedeném tvrzení, aby toto tvrzení bylo v souladu s informacemi obsaženými ve výchozím textu?**

- ☒ A) za jízdu 2. třídou zaplatí více než 200 CHF
- ☐ B) za jízdu 1. třídou zaplatí méně než 300 CHF
- ☐ C) jízda ve třídě Excellence ho vyjde přesně 10krát draž než jízda v 2. třídě
- ☐ D) jízda ve třídě Excellence ho vyjde na stejnou částku jako jízda v 1. třídě

Komentář

Ve výchozím textu je uvedeno, že chce-li se člověk svést Ledovcovým expresem, musí si vždy předem *koupit nejen jízdenku, ale i místenku*. Základní ceny pro trasu Zermatt – Svatý Mořic jsou podle informací obsažených v textu následující:

- jízda 1. třídou stojí celkem 326 CHF (272 CHF jízdenka + 54 CHF místenka);
- jízda 2. třídou stojí celkem 213 CHF (159 CHF jízdenka + 54 CHF místenka);
- jízda třídou Excellence stojí celkem 812 CHF (272 CHF jízdenka + 540 CHF místenka).

1 bod**21 Které z následujících tvrzení nejlépe odpovídá třetí části výchozího textu?**

- ☐ A) Autor textu zde zpochybňuje, že jízda Ledovcovým expresem je drahá, a proto čtenářům přikazuje ji absolvovat.
- ☐ B) Autor textu zde připouští, že jízda Ledovcovým expresem není levná, ale i tak čtenářům přikazuje ji absolvovat.
- ☐ C) Autor textu zde zpochybňuje, že jízda Ledovcovým expresem je drahá, a proto čtenářům doporučuje ji absolvovat.
- ☒ D) Autor textu zde připouští, že jízda Ledovcovým expresem není levná, ale i tak čtenářům doporučuje ji absolvovat.

Komentář

Autor výchozího textu sice připouští, že jízda Ledovcovým expresem není levná (použil ustálené slovní spojení *sáhnout hlouběji do kapsy*, které má význam *muset zaplatit mnoho peněz*), nicméně zároveň uvádí, že tento *zážitek stojí za to*. Komunikačním záměrem autora je tedy doporučit čtenářům, aby absolvovali jízdu Ledovcovým expresem (věta *Rozhodně to zkuste* má v daném kontextu význam *Rozhodně byste to měli zkusit*).

22 Ve které z následujících možností jsou významové vztahy mezi slovy nejpodobnější vztahům mezi slovy JÍZDA – VLAK – OKNO?

(Slova *jízda*, *vlak* a *okno* posuzujte ve významu, v němž jsou užitá v první části výchozího textu. Správná je pouze možnost, v níž pořadí slov odpovídá pořadí *jízda – vlak – okno*.)

- A) silnice – auto – volant
- B) let – podvozek – tryskáč
- C) chůze – zábradlí – schodiště
- ☒ D) plavba – plachetnice – stěžen

Komentář

Jak v zadané trojici slov, tak v možnosti D) první slovo pojmenovává děj bezprostředně související s dopravním prostředkem, který je označen druhým slovem, a třetí slovo označuje součást uvedeného dopravního prostředku (*jízda* je děj spojený s *vlakem*, jehož součástí je *okno*; *plavba* je děj spojený s *plachetnicí*, jejíž součástí je *stěžen*).

Možnosti A), B) a C) nesplňují zadání:

- slovo *silnice* označuje cestu, po níž jezdí např. auta, nikoli děj;
- *podvozek* je součástí např. *tryskáče*, nikoli naopak;
- slovo *zábradlí* neoznačuje *dopravní prostředek*; zároveň *schodiště* není součástí *zábradlí*.

max. 2 body

23 Následující tvrzení (23.1–23.4) se týkají souvětí podtrženého ve výchozím textu. Rozhodněte o každém z těchto tvrzení, zda je pravdivé (A), nebo ne (N).

	A	N
23.1 První věta tohoto souvětí obsahuje podmět několikanásobný.	☐	☒
23.2 Větný člen <i>po trase</i> je příslovečné určení místa.	☒	☐
23.3 Větný člen <i>v měsících</i> je příslovečné určení času.	☒	☐
23.4 Větným členem <i>sněhu</i> je předmět, jímž je rozvíjen větný člen <i>hrozily</i> .	☐	☒

Komentář

- 23.1 První věta posuzovaného souvětí obsahuje podmět *Ledovcový expres*: tento podmět není několikanásobný.
- 23.2 Větný člen *po trase*, jímž je rozvíjen přísudek *jezdil*, blíže specifikuje místo, kudy jezdil *Ledovcový expres*.
- 23.3 Větný člen *v měsících*, jímž je rozvíjen přísudek *jezdil*, blíže specifikuje čas, kdy jezdil *Ledovcový expres*.
- 23.4 Větným členem *sněhu* je rozvíjeno podstatné jméno *množství*, jde tedy o přívlastek neshodný.

1 bod

24 Která z následujících vět je zapsána pravopisně správně?

- A) Obě ženy **zklopily** hlavu.
- B) Tato událost nás velmi **zblížila**.
- C) Kolegové si **ztěžovali** na výplatu.
- ☒ D) Soud zprostil starostu všech obvinění.

Komentář

- Sloveso *sklopit* je odvozeno od slovesa *klopit* předponou *s-*, která naznačuje *směrování shora dolů*.
- Sloveso *sblížit* je odvozeno od slovesa *blížit* předponou *s-*, která naznačuje *směrování dohromady*.
- Sloveso *stěžovat si* má význam *projevovat nespokojenost*; jiné je sloveso *ztěžovat*, které má význam *znesnadňovat*. Psaní těchto slov je třeba si pamatovat.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

Víte, jak vznikla žvýkačka? Její stopy překvapivě sahají až do neolitu. Svědčí o tom kousek pryskyřice s otisky lidských zubů, starý několik tisíc let. Naši předkové ovšem žvýkali leccos. Třeba u Mayů byla oblíbená čikle (hmota získávaná ze stromu zapota obecná), severoameričtí indiáni zase žvýkali smrkovou pryskyřici.

Právě z pryskyřice vyrobil roku 1848 americký obchodník John Curtis první žvýkačku určenou k prodeji. Byla ale hodně tuhá a moc dobře nechutnala. Svou další žvýkačkou ze slazeného parafínu¹ Curtis zaujal zákazníky více, ani tento výrobek se však nestal hitem. Mnohem úspěšnějším průkopníkem byl Thomas Adams. Tento vynálezce začal experimentovat s čiklím, jelikož chtěl vyvinout materiál vhodný pro výrobu pneumatik. Po více než roce pokusů mu bylo jasné, že původní plán nevyjde, proto roku 1869 začal z čikle vyrábět žvýkačky. Kupodivu šly na odbyt. Dva roky poté si Adams nechal patentovat stroj na výrobu žvýkaček a díky němu rozjel produkci těchto cukrovinek ve velkém.

V minulém století došlo k několika inovacím, například roku 1906 vznikla pevnější žvýkačka určená k tvoření bublin (mimořádně – průměr dosud největší žvýkačkové bubliny na světě je 58,4 cm), ***** Žvýkačky jsou populární dodnes. V USA je například průměrná roční spotřeba žvýkaček 200 kusů na osobu, což je zhruba o 70 kusů na osobu více než v České republice.

¹ Parafín je voskovitá látka, získávaná z ropy nebo uhlí.

(www.stoplusjednicka.cz, www.reflex.cz; upraveno)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení (25.1–25.4), zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

	A	N
25.1 Oblíbenou hmotou, kterou žvýkali Mayové, byla čikle neboli zapota obecná.	☐	☒
25.2 V České republice je průměrná roční spotřeba žvýkaček menší než 150 kusů na osobu.	☒	☐
25.3 První experiment, který Thomas Adams provedl s čiklím, se uskutečnil dříve než v roce 1869.	☒	☐
25.4 Dosud největší žvýkačková bublina na světě, která měla průměr 58,4 cm, byla vytvořena v roce 1906.	☐	☒

Komentář

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

26 Které z následujících tvrzení o souvětí podtrženém ve výchozím textu je pravdivé?

- A) Věta vedlejší zde vyjadřuje způsob, jak začal vynálezce experimentovat s čiklí.
- B) Věta vedlejší zde vyjadřuje způsob, jak chtěl vynálezce vyvinout určitý materiál.
- ☒ C) Věta vedlejší zde vyjadřuje příčinu toho, proč začal vynálezce experimentovat s čiklí.
- D) Věta vedlejší zde vyjadřuje příčinu toho, proč chtěl vynálezce vyvinout určitý materiál.

Komentář

Věta *jelikož chtěl vyvinout materiál vhodný pro výrobu pneumatik* je vedlejší věta příslovečná příčinná a odpovídá na otázku *Proč začal vynálezce experimentovat s čiklí?*

27 Na vynechané místo (***) ve výchozím textu patří úsek, který obsahuje sloveso *nahradit* ve tvaru 3. osoby čísla jednotného způsobu oznamovacího času minulého rodu trpného. Který z následujících úseků na toto místo patří?**

- A) časem by také přírodní materiál nahradil uměle vyrobený
- B) časem by také přírodní materiál nahrazoval uměle vyrobený
- ☒ C) časem byl také přírodní materiál nahrazen uměle vyrobeným
- D) časem byl také přírodní materiál nahrazován uměle vyrobeným

Komentář

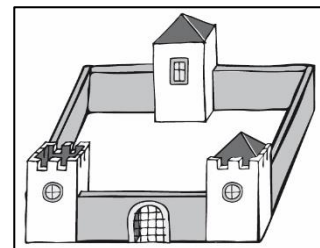
- *Nahradil by* je tvarem slovesa *nahradit*, konkrétně jde o tvar 3. osoby čísla jednotného způsobu podmiňovacího rodu činného.
- *Nahrazoval by* je tvarem slovesa *nahrazovat*, konkrétně jde o tvar 3. osoby čísla jednotného způsobu podmiňovacího rodu činného.
- *Byl nahrazován* je tvarem slovesa *nahrazovat*, konkrétně jde o tvar 3. osoby čísla jednotného způsobu oznamovacího rodu trpného.

28 Přiřadte k jednotlivým obrázkům (28.1–28.4) odpovídající popis (A–F).

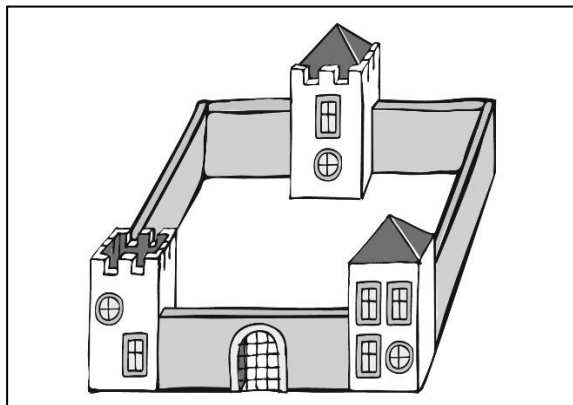
(Žádná možnost z nabídky A–F nesmí být přiřazena víckrát než jednou.)

Vysvětlivky s příkladem

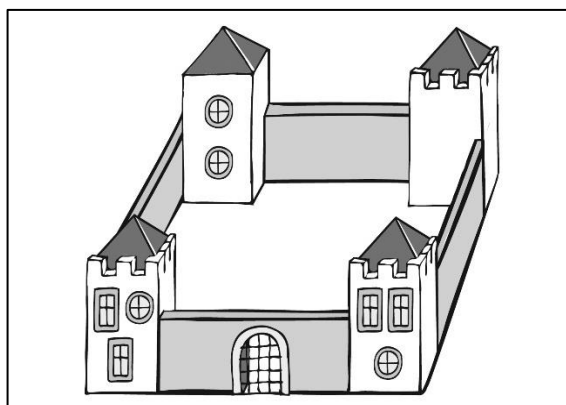
Na vedlejším malém obrázku je hrad, který má celkem tři věže: ty přední jsou s cimbuřím (jedna z nich má špičatou střechu), zadní věž je bez cimbuří a má špičatou střechu. Na obrázku jsou celkem tři okna (na zadní věži je jedno hranaté okno a na každé z předních věží je jedno kulaté okno). Všechna okna, která se na hradě nacházejí, jsou na posuzovaných obrázcích zakreslena.

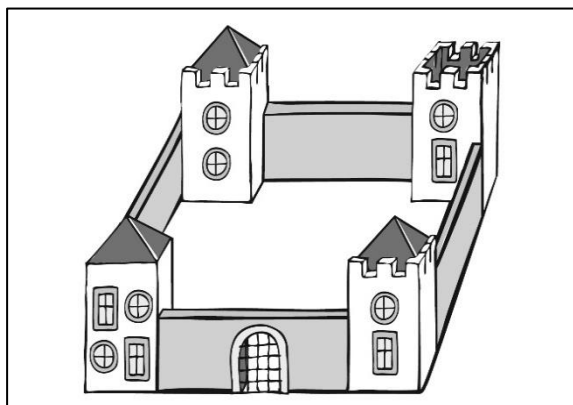
28.1

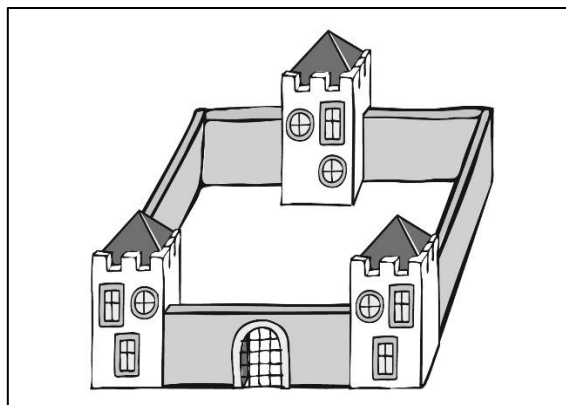
28.2

28.3

28.4

- A) Každá z hradních věží má alespoň jedno okno. Celkový počet věží se špičatou střechou je lichý. Jedna z předních věží nemá cimbuří.
- B) Každá z předních věží má špičatou střechu. Hrad má sudý počet věží. Na jedné přední věži je stejný počet hranatých oken jako na druhé přední věži.
- C) Alespoň na jedné z hradních věží je sudý počet oken. Více než dvě hradní věže mají cimbuří. Na každé z hradních věží je alespoň jedno hranaté okno.
- D) Celkový počet oken na hradních věžích je sudý. Jedna hradní věž s cimbuřím nemá špičatou střechu. Na obrázku je hranatých oken více než kulatých.
- E) Celkový počet kulatých oken na hradních věžích je sudý. Jedna přední věž má stejný počet oken jako druhá přední věž. Pouze jedna z předních věží má cimbuří.
- F) Ze všech kulatých oken na obrázku jsou celkem dvě na předních věžích. Celkový počet hranatých oken na hradních věžích je lichý. Každá hradní věž s cimbuřím má špičatou střechu.

Řešení

28.1 – D); 28.2 – B); 28.3 – A); 28.4 – F)